

राज्यातील जलसंपदा विभागांतर्गत मध्यम व लघु
पाटबंधारे प्रकल्पाचे धरणातील गाळ /गाळमिश्रीत
रेती/वाळूच्या निष्कासनाबाबतचे धोरण.

महाराष्ट्र शासन

जलसंपदा विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: लाक्षेवि-२०१७/(६७/२०१७)/लाक्षेवि (आस्था)

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

तारीख: २४ मे, २०१७

वाचा-

- १) जलसंपदा विभाग शासन निर्णय क्र. मेरीना-२०१४/(प्र.क्र.१८२/१४)/ लाक्षेवि (आस्था),
दि. ४.०५.२०१७
- २) जलसंधारण विभाग शासन निर्णय क्र. गामुध-२०१७/प्र.क्र.१३४/जल-१,
दि. ६.०५.२०१७

१.० प्रस्तावना-

राज्यातील जुन्या धरणात साठलेला गाळ काढून तो शेतामध्ये वापरून शेत जमिनीची उत्पादन क्षमता वाढविणे व त्याचबरोबर राज्यातील सर्व धरणांचे जलाशय गाळमूक्त करण्याचे धोरण शासनाने स्विकारले आहे. त्यानुषंगाने २५० हे. पेक्षा कमी क्षमतेच्या लघु प्रकल्पातील गाळ निष्कासनाबाबतचे धोरण शासनाच्या जलसंधारण विभागाचा संदर्भ क्र. २ नुसार निर्गमित केलेले आहे. तसेच मोठ्या पाटबंधारे प्रकल्पातील गाळ /गाळमिश्रीत रेती /वाळू निष्कासनाचे धोरण जलसंपदा विभागाच्या संदर्भ क्र. १ च्या शासन निर्णयानुसार निर्गमित केलेले आहे. जलसंपदा विभागांतर्गत लघु पाटबंधारे व मध्यम प्रकल्पातील गाळ काढण्याच्या मागणीसंदर्भात कार्यवाहीच्या सूचना देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्या अनुषंगाने लघु व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्पातील गाळ निष्कासनाबाबतच्या सूचना या शासन निर्णयान्वये देण्यात येत आहे.

शासन निर्णय -

१.० ज्या लघु व मध्यम प्रकल्पाच्या जलाशयामध्ये गाळमिश्रीत रेती नाही त्यामधील गाळ निष्कासन जलसंधारण विभागाच्या संदर्भ क्र. २ च्या निर्णयानुसार करण्यात यावे. तर ज्या लघु व मध्यम प्रकल्पामध्ये गाळमिश्रीत रेती असेल त्यामधील गाळ निष्कासनाची कार्यवाही जलसंपदा विभागाच्या संदर्भ क्र. १ च्या शासन निर्णयानुसार करण्यात यावी.

२.० जलसंपदा विभागांतर्गत लघु पाटबंधारे तलाव व मध्यम प्रकल्पातील गाळ काढण्याबाबतची मागणी NGO /ग्रामस्थ /स्वयंसेवी संस्था इत्यादींकडून झाल्यास त्याबाबत खालील प्रमाणे कार्यवाही करावी

२.१ खाजगी स्वयंसेवी संस्था / NGO /ग्रामस्थ इत्यादींकडून मा. जिल्हाधिकार्यांकडे लघु पाटबंधारे व मध्यम प्रकल्पातील गाळ काढण्याची मागणी प्राप्त झाल्यानंतर जिल्हाधिकार्यांनी संबंधित धरणाच्या कार्यकारी अभियंत्यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र घेवून संबंधित मागणीधारकांना गाळ निष्कासनाची परवानगी द्यावी.

२.२ ना-हरकत प्रमाणपत्राची विनंती प्राप्त झाल्यापासून ४ दिवसांच्या आत कार्यकारी अभियंत्यांनी निर्णय घ्यावा. या कालावधीत कार्यकारी अभियंता यांनी काहीही कळविले नाही तर विनंती अर्जाची पोच हेच “ना-हरकत प्रमाणपत्र” समजून जिल्हाधिकाऱ्यांनी पुढील कार्यवाही करावी. कार्यकारी अभियंता यांनी धरणाच्या गाळ निष्कासनासाठी ना-हरकत प्रमाणपत्र देतांना धरणाची सुरक्षितता विचारात घेऊन गाळ निष्कासनाचे क्षेत्र प्रचलित नियमानुसार निश्चित करून द्यावे.

२.३ धरणातून निष्कासीत करण्यात आलेला गाळ शेतकऱ्यांच्या शेतात वापरण्यासाठी मोफत देणे आवश्यक राहिल. तसेच त्यासाठी शेतकऱ्यांना स्वामित्व शुल्क भरण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

२.४ गाळ निष्कासन करण्यासाठी संबंधित संस्थांना, गावकऱ्यांना व शेतकऱ्यांना डिझेल अथवा यंत्रसामुग्री उपलब्ध करून देण्यासाठी निधीची गरज पडल्यास, जिल्हाधिकारी यांनी त्यांचे स्तरावर जलयुक्त शिवार किंवा इतर योजनांमधून उपलब्ध करून द्यावे. याबाबतचा आर्थिक भार जलसंपदा विभागावर येणार नाही.

२.५ ज्या जलाशयांमध्ये रेतीमिश्रीत गाळ असेल त्या ठिकाणी गाळ निष्कासनाची परवानगी जिल्हाधिकाऱ्यांनी देऊ नये.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७०५२४१४३२४१७६२७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(शि. मा. उपासे)

प्रधान सचिव (लाक्षेवि)

प्रत,

- १) मा.राज्यपाल यांचे सचिव
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव
- ३) मा.अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधान भवन, मुंबई
- ४) मा.अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानपरिषद, विधान भवन, मुंबई
- ५) मा. विरोधी पक्षनेते, विधानसभा, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई
- ६) मा. विरोधी पक्षनेते, विधानपरिषद, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई
- ७) सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव
- ८) सर्व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
- ९) महालेखापाल १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई /नागपूर

- १०) महालेखापाल १/२ (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई /नागपूर
- ११) प्रधान सचिव, वित्त विभाग /नियोजन विभाग/ ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग/ कृषी विभाग
- १२) स्वीय सहायक, प्रधान सचिव (जसंप्र व वि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १३) स्वीय सहायक, सचिव (जसंव्य व लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १४) सचिव (प्रकल्प समन्वय), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १५) महासंचालक, महाराष्ट्र अभियांत्रिकी संशोधन संस्था (मेरी), नाशिक.
- १६) सर्व कार्यकारी संचालक, जलसंपदा विभाग
- १७) सर्व विभागीय आयुक्त
- १८) मुख्य अभियंता (पा) व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १९) सर्व मुख्य अभियंते, जलसंपदा विभाग.
- २०) सर्व जिल्हाधिकारी
- २१) सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग.
- २२) उप सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २३) सर्व कार्यकारी अभियंते, जलसंपदा विभाग.
- २४) सर्व तांत्रिक कार्यासन, जलसंपदा विभाग
- २५) निवडनस्ती कार्यासन लाक्षेवि (आस्था).